

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛОБІЗМ В ПОЛІТИЦІ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Затверджено на засіданні
кафедри політичних наук
Протокол № 6 від 18.11.2025 р.

Завідувач кафедри

Монолатій І. С.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Лобізм в політиці
Викладач (-і)	Геник Микола Антонович
Контактний телефон викладача	+380957898986
E-mail викладача	mykola.genyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/ea1069286383b4043cc
Консультації	Вівторок, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є особливості функціонування лобізму в різних політичних системах. Дисципліна «Лобізм в політиці» є вибіркоким компонентом освітньої програми підготовки фахівців з політології за освітнім рівнем «бакалавр». Курс складається з двох змістовних модулів. Перший - присвячений вивченню методологічних аспектів дослідження лобізму, інституційних основ, форм і моделей лобіювання. Другий - взаємозв'язку та взаємовпливу політичних систем і політичних традицій на модель лобізму в різних державах та перспектив законодавчого врегулювання лобізму в Україні.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Метою</u> викладання дисципліни є формування системних знань здобувачів стосовно лобізму в політичній системі. Здобувач повинен засвоїти весь матеріал з курсу при допомозі поданих викладачем методичних рекомендацій, підготовлених семінарських занять, самостійної роботи, індивідуальної роботи, колоквиумів. Засвоїти важливі проблеми з курсу, вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності. <i>Завдання:</i> ознайомити здобувачів з основами і моделями функціонування лобізму. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен <i>знати</i>: – концептуальні підходи і методи аналізу лобізму; - структуру і функції груп інтересів; – нормативно-правову базу в сфері регулювання лобізму; <i>вміти</i>: – застосовувати на практиці набуті знання з курсу «Лобізм в політиці»; – орієнтуватися в питаннях механізму і впливу на прийняття рішень на рівні державних і регіональних інститутів влади , – вміти аналізувати діяльність груп інтересів у сфері лобіювання прийняття політичних рішень та впливу на перебіг політичних процесів в Україні і світі. <u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є ознайомлення з теоретико-методологічною основою дослідження лобізму, опанування здобувачами понятійно-категоріальним апаратом курсу «Лобізм в політиці»; усвідомлення взаємопов'язаності соціально-економічних процесів із функціонуванням груп інтересів та їхнього впливу на ухвалення рішень інститутами влади; з'ясування основ законодавчого регулювання лобістської діяльності; вміння проаналізувати тенденції розвитку та напрямки модернізації і реформування політичної системи; озброєння здобувачів основами системного підходу до аналізу впливу лобістів на політичні процеси; ознайомлення з науковим інструментарієм дослідження.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність ІК-1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із	

застосовуванням теорій та методів політичної науки.			
Загальні компетентності			
ЗК-1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.			
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності			
СК-1. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.			
СК-4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.			
СК-6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні			
Програмні результати навчання			
РН-01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.			
РН-08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.			
РН-11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.			
РН-13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.			
5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
лекції	12 год		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год		
самостійна робота	60 год		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	052 Політологія	4	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу «Лобізм в політиці»		2	2 6
Тема 2. Методологічний аналіз категорії «лобізм»		2	2 6
Тема 3. Інституційні основи лобізму			2 6
Тема 4. Основні форми і моделі лоббізму		2	2 6
Тема 5. Діяльність груп інтересів у процесі прийняття рішень		2	2 6
Тема 6. Лобізм в США і Канаді			2 6
Тема 7. Лобіювання в країнах та інститутах ЄС		2	2 10
Тема 8. Досвід законодавчого регулювання лобізму в країнах Азії			2 6

Тема 9. Лоббізм в Україні. Перспективи законодавчого регулювання лоббізму в Україні		2	2	8
ЗАГ:		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає: • відповіді на семінарських заняттях – 30 балів; • написання контрольної письмової роботи – 20 балів; • виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру– 20 балів • проходження тематичних тестів – 30 балів. Загальна кількість – 100 балів.			
	Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	A	зараховано
	80-89	добре	B	
	70-79		C	
	60-69		D	
	50-59	задовільно	E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	
	Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль 2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо здобувач не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни. 3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів. Загальна кількість – 20 балів. Контрольна робота включає: • 2 теоретичні завдання (оцінюється по 10 балів кожне); Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання: 1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про історичний період або одиничні конкретні факти. 5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; здобувач демонструє знання окремих історичних фактів, дат,		

	подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; узагальнення відсутні. 8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; здобувач розкриває історичний процес в рамках питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні. 13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; здобувач розкриває історичний процес в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій. 18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; здобувач повноцінно розкриває історичний процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми. Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді у термін до 1 травня.
Семінарські заняття	Відвідування та активна участь здобувачів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні до 100 балів. Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали (5 балів) за такими критеріями: – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал,

	глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені здобувачом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль рівня знань та успішності здобувачів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється здобувачу в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.
7. Політика навчальної дисципліни	
<u>Політика курсу</u> полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над	

завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.

Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>. Відвідування занять Відвідування лекцій та семінарських занять для здобувачів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності здобувача (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

https://efund.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchanniazdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imenivasyilia-stefanyka.pdf

Для цього здобувач може пройти відповідні курси на дистанційних платформах <https://prometheus.org.ua>, <https://www.coursera.org> і т.д.

8. Рекомендована література

Закон України «Про лобіювання». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text>

Головко В.В. Становлення лобізму в Україні: проблеми законодавчого регулювання Гуманістичний журнал. 2012. № 4. С. 130-134.

Геник М.А. Лобіювання інтересів України в політичній діяльності Александра Квасневського. Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Збірник наукових праць. Випуск 18. Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2025.

Хмельников Є. Політичні інтереси в цифровому інституційному середовищі: підходи до вивчення. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 53. С. 199–205.

Нестерович В. Основні тренди в законодавчому регулюванні лобіювання у країнах Західної Європи. Історико-правовий часопис. 2015. № 2. С. 47-53.

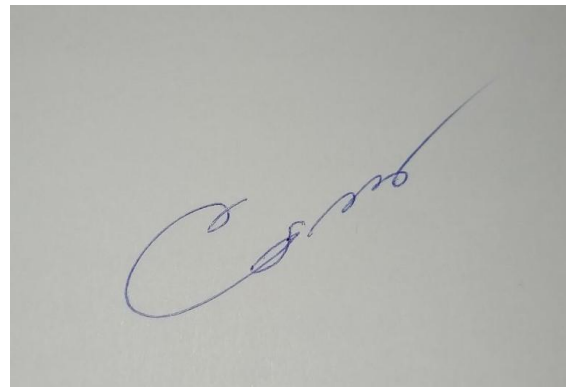
Нестерович В. Ф. Зміни у конституційно-правовому регулюванні лобіювання у Німеччині та Франції. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2015. № 2. С. 23-33.

Нестерович В. Ф. Конституційно-правове регулювання інституту лобіювання у Європейському Союзі. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2011. № 2. С. 27-39.

Нестерович В. Ф. Конституційно-правові форми лобіювання у правотворчому процесі Великої Британії. Віче. 2009. № 13. С. 24-26.

Нестерович В. Ф. Основні підходи до визначення поняття «лобіювання». Вісник

- Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2010. № 1. С. 50-58.
- Нестерович В. Ф. Політико-правові чинники та передумови легітимації лобіювання у США. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2015. № 1. С. 16-26.
- Нестерович В. Ф. Суб'єктна та об'єктна складові інституту лобіювання у США. Віче. 2010. № 3. С. 16-21.
- Нестерович В. Ф. Тенденції щодо конституційно-правового регулюванні лобіювання у Великій Британії та Ірландії. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2015. № 3. С. 28-37.
- Нестерович В. Ф. Британський досвід конституційно-правового регулювання інституту лобіювання. Право України. 2010. № 5. С. 135—142.
- Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України: Монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2010. 752 с.
- Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади лобіювання у Федеративній Республіці Німеччини. Вибори та демократія. 2009. № 3. С. 59-66.
- Nownes A.J. Total Lobbying What lobbyists want (and how they try to get it). Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo: Cambridge University Press, 2006. 269 p.
- International standards for lobbying regulation. Towards greater transparency, integrity and participation. Access Info Europe, Open Knowledge, Sunlight Foundation, Transparency International, 2015. 16 p.
- Lobbying in the 21st Century: Transparency, Integrity and Access, OECD Publishing, Paris, 2021. 199 p.

Микола Генік,
доцент кафедри
політичних наук